

ZARADI NEMŠKE MANJŠINE JE NASTAL SPOR MED DUNAJEM IN RIMOM

Južni Tirolci branijo svojo rodno grudo

Glavna mesta v deželi potujčena - Priseljenci nezadržno prodirajo

Vprašanje nemške manjšine na južnem Tirolskem je stopilo iznenada spet v ospredje mednarodnega zanimanja in grozi skvariti dobre odnose med dunajsko in rimsko vlado.

Povod za to so dali Italijani sami. Ko so zunanji ministri zapadnih velesil in Sovjetske zveze imeli sestaviti končno besedilo avstrijske pogodbe, so se namreč zastopniki južnih Tirolcev zbal, da bi državniki pri tem ne pozabili na korist in pridobljene pravice nemške manjšine v Italiji. Zbal, so se za usodo sporazuma, ki sta ga bila l. 1946 podpisala De Gasperi in avstrijski zunanji minister Gruber. V njem je bila južnim Tirolcem zajamčena samouprava, zagotovljeno šolstvo v materinem jeziku, priznana nemščina kot drugi deželni jezik na sodnih in v vseh javnih uradih ter obljubljen domačinom primerno število služb na vseh področjih javne uprave.

Kar so manjšini obljubili, ni bila majhna stvar: v sporazumu so ji zaščitili njen narodni značaj ter ji omogočili svoboden kulturni in gospodarski razvoj.

»VELEIZDAJALCI«

Da bi obljube zanesljiveje držale, so sporazum proglasili za sestavni del splošne mirovne pogodbe, tako da so za njegovo izvedbo jamčile vse države podpisnice, torej tudi velesile. Poglavitno odgovornost, da bi manjšinska pogodba uresničena, sta seveda prevzeli Italija in Avstrija, ker sta jo onidve sklenili in prvi podpisali.

Ko se je sestavljala mirovna pogodba z Avstrijo, je južne Tirolce obšla skrb, da bi ne bili po kaki nemarnosti diplomatov prikrasani v svojih pravicah. Zato so poslali svoje zastopnike na Dunaj in stopili v stik z avstrijsko vlado. To ni bila le njihova pravica, temveč njih temeljna dolžnost do naroda.

Toda kaj se je zgodilo? Brž ko se je zvedelo, da so šli odposlanci na Dunaj, so jih misovci ovadili državnemu tožilecu zaradi veleizdaje. Po fašistovskih zakonih bi morali biti za to obsojeni na smrt, po današnjih postavah pa na dosmrtno ječo.

In to samo zato, ker so se obrnili na matično državo, naj čuva pravice manjšine. Kateri človek zdrave pameti more v naši dobi označiti to za zločin? Če bi to bil zločin, bi Bartoli in tovariši morali biti danes vsi v ječi. Ko Tržaška dežela ni še bila del Italije, temveč po zakonu inozemstvo, so neprestano potovali v Rim, imeli po Italiji celo zborovanja, na katerih so zahtevali priključitev Svobodnega ozemlja republiki.

Kdor bi bil tedaj zahteval, naj vtaknejo Bartolija in tovariše v ječo, bi se bil osme-

šil. Ravno tako smešno in predrzno je seveda, če kdorkoli imenuje danes južnotirolske voditelje »veleizdajalce«.

FIGLOV GOVOR

Neprimerno hujše pa je, da po podpisu avstrijske mirovne pogodbe niso začeli ostro napadati južnih Tirolcev samo misovci, marveč tudi resna glasila drugih strank in posebno še demokrščanski časniki vladne večine.

Voditelje manjšine so žigosali za hujskače, ki netijo med ljudstvom umetno nezadovoljstvo ter zastrupljajo odnose med Avstrijo in Italijo. Z njihovo politiko se baje ne strinja niti avstrijska vlada: kanceler Raab in zunanji minister Figl sta dala razumeti, da se Avstrija ne mara mešati v razmere južnega Tirola. Javnost je imela vtis, da je južne Tirolce pustila na cedilu tudi njih matična država.

Ta vtis je še povečalo italijansko zunanje ministrstvo, ko je pred kratkim izdalo uradno izjavo o razmerah na južnem Tirolskem. V njej trdi, da je rimska vlada svoje obveznosti iz De Gasperi-Gruberjevega sporazuma vestno že izpolnila, da nemško prebivalstvo uživa narodno enakopravnost in gospodarsko blaginjo in zato nima pravice se pritoževati.

Vse to je prisililo avstrijsko vlado, da tudi ona zavzame jasno stališče. Povod so dali Italijani sami, ker so s svojim ravnanjem vznemirili vso avstrijsko in prav posebno še severnotirolsko javnost. In tako je zunanji minister Figl imel te dni v Innsbrucku govor, v katerem je pred vsem svetom poudaril, da Italija ni izpolnila obveznosti, ki jih je sprejela do južnih Tirolcev pod De Gasperijem.

Rim ni te obtožbe mirno požrl, temveč je ukazal svojemu diplomatskemu predstavniku na Dunaju, naj nemudoma zahteva od av-

strijske vlade »pojasnil«. Tako je zaradi južnega Tirola nastal med Italijo in Avstrijo prvi resen politični spor v povojni dobi.

KDO IMA PRAV?

Kdor bi trdil, da ni Italija na južnem Tirolskem izpolnila do manjšine nobene obveznosti, bi bil vsekakor krivičen.

Glede šolstva se Nemci ne morejo pritoževati. Ljudskih in srednjih šol s poukom v materinščini imajo, kolikor jih potrebujejo. Šole z vsem osebjem so uzakonjene in stalne, kar mi Slovenci že 10 let zamažujemo.

Na Tirolskem so vsi napisi že davno dvojezični. Nemške napise vidiš na vojašnicah karabinjerov, na vseh uradih in železniških postajah. Kaj bi dejali naši laški nacionalisti, če bi brali na tržaški postaji napise: Trieste — Trst, useita — izhod ter bi železničarji naznanjali prihod in odhod vlakov tudi v slovenščini? Nekateri bi padli v nezavest. In vendar vlada taka dvojezičnost na Tirolskem.

Nemščina je priznana tudi na sodnih, kjer odvetniki zagovarjajo nemške stranke v njihovem jeziku in vodijo sodniki razprave v nemščini. Pripadniki manjšine se lahko poslužujejo svojega jezika na davkarijah, na poštah in železnicah. Kako debelo bi pri nas pogledal železniški uradnik, če bi ga naš človek vprašal po slovensko: »Dajte mi, prosim, listek tretjega razreda za Sesslan!«

Takih stvari si italijanski nacionalisti pri nas danes niti zamišljati ne morejo, četudi so na južnem Tirolskem dovoljene in v res demokratičnih deželah samo po sebi umljive.

Zakaj so južni Tirolci navzlic vsemu temu nezadovoljni? Nezadovoljni so, čeprav imajo poleg tega še cvetoče združništvo in žive v gospodarsko ugodnih razmerah. Primerjajmo s tem naš položaj v Trstu! Že 10 let se Slovenci zamažujemo, da bi dobili en edini denarni zavod v mestu.

Kje se gode manjšini krivice?

In vendar so pritožbe južnih Tirolcev zelo utemeljene. Oni se ne sprašujejo, kaj jim je Italija dala, temveč, kaj bi jim po zakonu morala dati, a jim načrtno odteguje.

V sporazumu De Gasperi-Gruber je bila nemškemu prebivalstvu obljubljena samouprava, tako da bi v svoji domačiji samo sebi vladalo. De Gasperi je pa samovoljno raztegnil avtonomijo tudi na Tridentinsko ter postavil Nemce pod nadoblast italijanske večine. Namesto južnih Tirolcev so dobili samoupravo prav za prav Italijani.

Dvojezičnost je priznana in se v veliki meri spoštuje, toda Rim jo skuša v dejanskem življenju odpraviti, in sicer na ta način, da

namešča v državni upravi osebe, ki ne poznajo nemščine. Kako naj se uresniči dvojezičnost, če uradniki ne razumejo jezika prebivalstva?

Kdor hoče kljub temu govoriti nemški, mu ugodijo. Iskat gredo tolmača, ki je običajno kak sluga. Toda uradniki se jezijo in delo zastane. Raje ko da bi dražili uradnike in zgubljali čas, govore ljudje čedalje bolj italijanski.

Edini izhod iz nevzdržnega položaja bi bil ta, da bi moral vsak uradnik, ki hoče službovati med manjšino, obvladati njen jezik. Tako se glasi zahteva južnih Tirolcev in du-

Nadaljevanje na 3. strani

NOVICE Z VSEGA SVETA

NEVARNOST VOJNE SE ODDALJUJE

Na dan sv. Petra in Pavla je imel Eisenhower razgovor s časnikarji o svetovnem položaju.

Sovjetska zveza — je rekel — se prav gotovo ni oddaljila od marksizma in ideje svetovne revolucije, toda zadržanje Rusov se je vendarle zelo spremenilo. Če se bo sedaj laže z njimi pogajati, laže reševati spore, bo to končno samo dobro vplivalo na razmere v svetu.

Amerika pa ne bo zaradi tega spremenila svoje politike: ostati hoče močna in previdna. Imeti mora čvrste zaveznike. Tudi v prihodnjem letu jih bo izdatno podpirala. V ta namen je določila 3 milijarde 200 milijonov dolarjev.

O državah, ki so danes podložne Sovjetski zvezi, je dejal, da je treba njihov položaj urediti s pogajanjem in ne s silo. Prepričan pa je, da v svetu vse dotlej ne bo miru, dokler podložniške dežele ne dobe pravice, da si svobodno izberejo obliko svoje vladavine.

Preučiti je treba vsekakor vsa sredstva, da bi se človeštvu olajšalo breme strahu, ki na njem leži in ga tlači. Zato pojde Eisenhower v Ženevo na sestanek z Rusi. Njegovo upanje, da bo mednarodna napetost popustila, je danes mnogo večje, kakor je še bilo pred 2 mesecema.

ITALIJA BREZ VLADE

Po večdnevni posvetovanjih z zastopniki vseh strank je predsednik republike Gronchi imenoval moža, ki naj poskusi sestaviti novo vlado. To je 64-letni Antonio Segni, poslanec in vseučilišni profesor, doma z otoka Sardinije. Mož spada k levemu krilu Kršč. demokracije in je postal znan, ko je kot minister za kmetijstvo predložil parlamentu zakon o agrarni reformi.

Njegova družina ima sama obširna veleposresta. Da bi dal dober zgled, je stavil večino svoje zemlje na razpolago svojim najemnikom in malim kmetom. Toda njegovi načrti še danes niso izpeljani, ker so se jim uprli liberalci v Scelbovi vladi.

Ali se bo Segniju posrečilo najti v parlamentu večino za svoj program, ni še gotovo. Za sedaj se samo posvetuje s predstavniki socialnih demokratov, republikancev in liberalcev, da vidi, če je sporazum mogoč. Danes bo Gronchiju odgovoril, ali sprejme ponujeno mu nalogo.

LEOPOLD FIGL O JUŽNEM TIROLU

Avstrijski zunanji minister je imel pretekli petek v Innsbrucku govor, v katerem se je spomnil sporazuma, ki sta ga 5. septembra 1946 sklenila De Gasperi in Gruber v Parizu. Namen pogodbe je bil »zavarovati

narodni značaj in gospodarski razvoj nemškega prebivalstva« v deželi Bocen in mešanih krajih sosednega Tridentinskega.

Bliža se 10-letnica tega dogodka. »Ali bo imela narodna skupina, v katere zaščito je bil sporazum sklenjen, vzroka, da to obletnico proslavlja? Dosedanji razvoj,« je poudaril Figl, »govori proti temu. Za nas je to zares boleče spoznanje. Potrebno bo delati z vso odločnostjo na to, da se odprta vprašanja rešijo.«

Nato je ožigosal italijansko časopisje, ki je popolnoma lažno opisalo razmere. »To je duh prebujajočega se fašizma,« je vzkliknil. »ne pa duh Atlantske zveze.«

Italija in Avstrija želita postati članici Združenih narodov. Figl želi, da bi Italija to dosegla. Zato pa morata obe državi »dokazati, da načela o sporazumu med narodi, o zvestobi do podpisanih pogodb in o zaščiti manjšin niso zanju le prazne besede.« Avstrija je po 1. 1945 že dokazala, da se drži »dane besede in da spoštuje svoj podpis.«

Figlov govor se zdi laškemu tisku nesramen in grozeč. »Italija,« piše Giornale d'Italia, »je bila z južnimi Tirolci preveč potrpežljiva in velikodušna. Nobena druga dežela bi z njimi ne ravnala tako kot naša.«

TITO POJDE V RUSIJO IN — AMERIKO

Zastopniki Amerike, Anglije, Francije in Jugoslavije so zaključili svoje razgovore v Beogradu. Izdali so sporočilo, v katerem je rečeno, da so se v vsem sporazumeli in da so pogajanja tekla v duhu medsebojnega zaupanja in prijateljstva.

Zatem je bilo objavljeno, da bo Tito vrnil obisk sovjetskimi državnikom in da pojde v Moskvo.

Nekateri časniki so trdili, da bo Titu pot v Rusijo škodovala pri zapadnih velesilah, kar pa ni res. Zunanji minister Dulles je namreč kmalu zatem izjavil, da bi bil Tito, če bi želel obiskati Ameriko, tam dobrodošel gost.

Odnosi med Beogradom in Washingtonom so torej dobri, kar se vidi tudi po tem, da je Eisenhower predlagal, naj Združene države prožijo Jugoslaviji nadaljnjo vojaško in gospodarsko pomoč.

NEMŠKA ARMADA

Danes sta Nemčija in Amerika podpisali pogodbo, s katero se Amerikanci obvezujejo pomagati Nemcem, da se čimprej moderno oborožijo.

S prvo ameriško pomočjo bo Nemčija opremila 3 od 12 divizij, ki jih ima v načrtu. Celotna pomoč bo znašala nič manj ko 34 milijard mark in vsebovala 3000 tankov in 1000 lovskih letal na reakcijski pogon.

Amerika bo razen tega izvežbala določeno število nemških častnikov v rabi modernega orožja. Nemški vojaki bodo postali najbolj »amerikanizirano« moštvo v Evropi. Njihova oprava bo sivkasto-zelena, čevlji pa iz gume.

Pri oboroževanju misli pomagati Nemčiji tudi Velika Britanija.

NEHRU V BEOGRADU

Na letalu, ki mu ga je stavil na razpolago Tito, je danes prispel v Beograd voditelj Indije Pandit Nehru. Na svojem potovanju je

doslej obiskal Sovjetsko zvezo, Poljsko, Českoslovaško in Avstrijo.

Imel bo posvetovanja z jugoslovanskimi državniki, da bi ucvrstili skupno politiko posredovanja med komunističnim vzhodom in zapadom. Preden odide, bo govoril pred jugoslovanskim parlamentom.

ZNAMENITO ZBOROVANJE

Župan staroslavne mesta Florence La Pira je sklical letos že četrti mednarodni »Zbor za mir in krščansko kulturo«. Zanimivo je, da v Florenci niso prišli samo katoliki in kristjani, temveč tudi mohamedanci in pripadniki bramanske vere. Tu so se mešali s slovitimi zastopniki jezuitskega in dominikanskega reda.

Cilj zborovanja je, doseči bratstvo med narodi na podlagi krščanskih načel. Kako je to mogoče? Mogoče je, kajti vse, kar je naravno in občečloveško, je obenem krščansko. Tako se je La Pira posrečilo zbrati v Florenci zastopnike 53 narodov. Prišli so ne le iz Evrope in Amerike, marveč tudi iz Azije in črne Afrike. Med njimi so bili znani pisatelji, učenjaki in Nobelovi nagradenci.

To je velik uspeh močne La Pirove osebnosti.

MOLOTOV SE ZAHVALJUJE

Preden je po proslavi 10-letnice Združenih narodov zapustil Ameriko, je Molotov izjavil: »Dovolite mi, da izrazim vso svojo hvalečnost za pažnjo, katera je bila posvečena odposlanstvu Sovjetske zveze za njenega bivanja v Združenih državah. Prepričan sem, da sta naroda obeh držav prešinjena z isto željo, da bi živila drug poleg drugega v miru in prijateljstvu. Ameriškemu ljudstvu voščim mir in blaginjo.«

V odnosih med Ameriko in Rusijo veje nov veter.

MOŽ Z IZREDNIMI DAROVI

Holandec Gerard Croiset je, kakor bremo, največji videc na svetu. Pred kratkim je nastopil v Bologni v družbi raznih vseučilišnih profesorjev. Njegova moč je v tem, da prenaša svojo voljo na bližnjega in da zdravi ljudi iz daljave. Iz Utrechta, kjer prebiva, je že ozdravil otroško paralizo na kilometre razdalje. Od vseh delov sveta prejema pisma ter nanje redno odgovarja.

Croiset pravi o sebi, da ni nikak »čarovnik«, temveč učenjak. Star je 46 let in je oče 5 otrok.

PERON BI SE RAD POMIRIL

Pritisk, ki ga izvaja vojska na Perona, da bi spremenil svojo politiko, je rodil prve uspehe. V Argentini je preklicano obsedno stanje in vlada se bo preosnovala.

Peron je spustil na svobodo novo skupino duhovnikov in na dan sv. Petra in Pavla je poslal papežu brzoglavne čestitke.

Da se je položaj olajšal, se vidi tudi po tem, da pripravlja edina opozicijska skupina — radikalna stranka — občni zbor, na katerem namerava napasti Peronovo politiko.

Sporazum s Cerkvijo pa ne bo lahka stvar. Zanj je potrebno nekaj več ko pozdravna brzoglavka.

POROKA

V soboto, 25. junija, sta se v Trstu poročila prof. Pavle Merku in prof. Marta Jerić. Med cerkvenim obredom je ženinov prijatelj glasbenik Aldo Michelini izvajal neko svojo skladbo, Händ'ejev Largo in ženino najnovejšo delo Molitev.

Priznanemu skladatelju, glasbenemu kritiku in našemu sođelavcu ter njegovi gospe prisrčno čestitamo.

VAŽNO OPOZORILO

NASE NAROCNIKE IN SOTRUDNIKE OBVESCAMO, DA SE UREDNISTVO IN UPRAVA »NOVEGA LISTA« V TRSTU PRESELITA S 1. JULIJEM IZ DOSEDANJIH PROSTOROV V NOVE, IN SICER V ULICO FABIO FILZI 10/I. NOVO TELEFONSKO STEVILKO BOMO SPOROČILI PRIHODNJIC.

Južni Tirolci branijo svojo rodno grudo

Nadaljevanje s 1. strani

najske vlade. Popolnoma enake razmere kot pri nas!

Najtežja pritožba je pa naperjena zoper umetno priseljevanje Italijanov iz republike, ki težko ograja nemški značaj dežele. Prej čisto nemški Bocen ima danes že tridesetinsko italijansko večino, v prej nemškem mestu Meranu so domačini tudi že potisnjeni v manjšino. Ista usoda grozi tretjemu mestu južne Tirolske Brixenu.

Načrtno priseljevanje je prvi organiziral Mussolini in ga po vojni nadaljeval De Gasperi. Njegov naslednik Fanfani vodi enako politiko: pred kratkim je naznanil, da bo vlada stavila na razpolago milijardne vsote denarja za zidavo novih hiš priseljencem.

Ta razvoj močno vznemirja nemško javnost tudi onkraj meje. Glasilo avstrijskega

kanclerja Raaba »Oesterreichische Neue Tageszeitung« ugotavlja, da tvorijo Italijani, ki jih je bilo l. 1918 v deželi le 7 odstotkov, danes že 33 odstotkov ali eno tretjino prebivalstva. Če pojde Rim po tej poti naprej, bo južnotirolsko ljudstvo postalo na lastni zemlji brezpomembna manjšina. Vsak pošten človek mora priznati, da to ni mogel biti namen De Gasperi-Gruberjevega sporazuma.

Zato se mora priseljevanje brez odlašanja ustaviti. To je prva in osnovna zahteva Avstrije in vse nemške javnosti. Zdi se pa, da so Italijani v tej točki nepopustljivi. Oni trde, da imajo državljani pravico se seliti, kamor hočejo, in da je ta pravica nedotakljiva.

Na taki podlagi je seveda vsak sporazum nemogoč. Južni Tirol grozi tako postati vzrok težkih in stalnih sporov Italije z Avstrijo in s časom tudi z Nemčijo.

Načelno vprašanje

Vse goriške Slovence je globoko užalil dogodek, ki se je odigral v Doberdolu v nedeljo, 12. junija. Gre za politično zborovanje, na katerem je bil prisoten in govoril voditelj Neodvisne socialistične zveze iz Vidma dr. Karel De Stefani.

Ker omenjeni gospod ne razume našega jezika, je vsa razprava potekala v italijanščini.

Nočemo se spuščati v podrobnosti shoda, saj nas od prirediteljev zborovanja ločijo globoke ideološke razlike, vendar nam najosnovnejša dolžnost do naroda narekuje, da spregovorimo naslednje:

Prirejanje političnih shodov v slovenskih vaseh, kjer se vodijo razprave v italijanščini, je treba na vsak način obsoditi. S takim ravnanjem Slovenci nehoti izpričujemo, da nam je vseeno, če govorimo laški ali slovenski in da nam je materin jezik postranska stvar. Na ta način postajamo dvoživke, pozablamo, iz katerega debela smo zrasli ter se postopoma sami raznarodujemo. To je velika nevarnost, ki preti zamejskim Slovincem, če se priključujejo mešanim italijansko-slovenskim strankam.

Prireditelji političnega shoda v Doberdolu so zato zagrešili težko, neodpustljivo napako, ki se ne sme več ponoviti.

V slovenskih vaseh, ki so že tako narodno ogrožene in ki se na vse načine borijo, da ohranijo svoje narodno lice, naj se ljudem govori slovenski!

Val neodobravanja je na Goriškem dvignila tudi vest, da je sovođenjski župan g. Češut govoril v nedeljo, 6. junija, v slovenski vasi Vrh le italijanski. Ta dan je namreč bila v vasi slovesna otvoritev električne luči.

Ceprav je župan govoril ob prisotnosti goriškega prefekta in drugih oblastnikov, ki našega jezika ne razumejo, bi bila njegova dolžnost, da se ozira tudi na ljudstvo in mu govori v njegovem jeziku. Čemu naj se bori za enakopravnost slovenščine v javnem življenju, če je sami naši izvoljeni predstavniki ne spoštujejo?

Take nenačelnosti goriški Slovenci ne trpimo in jo iz dna duše obsojamo.

mu do tega največ pripomogla kozarec pristnega vina in neprestano gibanje.

OŽIVILI SO GA

V nemškem mestu Kölnu je bila pred kratkim zanimiva sodna razprava.

Neki Anton Latz je, kakor so listine na občini pričale, nedavno tega umrl in nato je njegova mati prejela 7 milijonov lir od družbe, pri kateri je bil sin zavarovan.

Ker se je zdela zavarovalnici stvar nekoliko sumljiva, je zadevo natančno preiskala ter ugotovila, da je bil mrljski list ponarejen. In res so Latza našli živega in zdravega. »Umrlega« so privlekli pred sodnike in mu dodelili dve leti ječe.

POSLOVIL SE JE OD SVETA

General Ivan de Marguerittes je v Franciji zelo znana osebnost. Kot partizanski poveljnik je vodil krvavo bitko zoper hitlerjevce pri osvobajanju Pariza.

Sedaj je pa 73-letni mož sežgal vse slike, ki ga kažejo v vojaški uniformi, vrgel proč odlikovanja in šel v samostan.

NOVICE

»BITKA ZA MIR«

Eisenhower je izjavil, da ima Amerika res namen zgraditi trgovsko ladjo na atomski pogon ter jo poslati na ogled po svetu. »Prepričati je treba svet,« je rekel, »da more in mora atomska sila biti v službi človeštva, ne pa da je namenjena njegovemu uničenju. Tako moramo ravnati, če hočemo zmagati v bitki za mir.«

»EDEN NAJVEČJH DRŽAVNIKOV«

Angleški zunanji minister Mac Millan je rekel o nemškem kanclerju Adenauerju, da je »eden največjih državnikov našega časa«. V njem je srečna mešanica previdnosti in poguma. Bolje kakor kdorkoli ve, kdaj se je treba ustaviti in kdaj pognati naprej. Zato ga cenijo in mu zaupajo vsi zapadni zavezniki.

S TREBUHOM ZA KRUHOM

Zopet odhaja okoli 700 domačinov v tisoče kilometrov oddaljeno Avstralijo. Zapuščajo nas mladi in zdravi, ali sam Bog ve, ali jih bomo še kdaj videli. Ni čudno, da ob takih prilikah vsi jočejo.

Tega so krive žalostne gospodarske razmere v Trstu. Edino če bi vlada proglasila naše ozemlje za prosto cono, bi bila pri nas gospodarska kriza premagana in bi domačinom ne bilo več treba hoditi s trebuhom za kruhom.

POSLEDICE PETIC

Konec šole je za marsikatero dijaka res prava bridkost. Tako je policija v Brescii našla nemško študentko Helgo Gaudner, ki je ušla z doma zaradi petic v spričevalu. Drug tak junak je 14-letni Ferracin. Ker je dobil ponavljalni izpit, je ukradel doma 85.000 lir in se napotil v Francijo, da se vpiše v tujsko legijo. Na meji so pa fanta prijeli in zdaj bo še doma šola!

Nastane vprašanje, ali niso tega večkrat krivi tudi profesorji. Koliko mladih ljudi je zaradi nepravilnega ocenjevanja obupalo in zgubilo vero vase in v svojo bodočnost!

OMIKA SE ŠIRI

Ogromna država Tibet, ki leži za Himalajskim pogorjem sredi Azije, je bila še pred nekaj leti popolnoma odrezana od sveta.

Sedaj pa gradijo 2 moderni avtocesti, od katerih bo prva dolga 2100 km in tekla z višine 4000 m čez gorovja in doline v vzhodno Kino. Druga, dolga 2400 km, pojde naravnost v srce Kitajske. Za pot, ki traja sedaj več mesecev, bodo potrebovali le 12 dni.

Cesti služita predvsem vojaškim namenom, a po njih se bo širila tudi kultura.

MUSSOLINIJEV OREL

Svojemu rojstnemu kraju Predappio je Mussolini daroval orla, kateremu so pridružili samico in ga vtaknili z njo v železno kletko. Ko je bil ustreljen Mussolini, so njegovi domači nasprotniki hoteli pokončiti tudi orla, a uspelo jim je usmrtiti le samico, medtem ko je orel izgubil eno oko. Od tedaj je 12 let sameval v kletki in s časom oslepel. Občina je imela od njega dobiček, ker so ga tuje prihajali gledat. Te dni je poginil.

V STEKLENEM ZABOJU

Večkrat beremo, da se fakirji puste zapreti v steklene zaboj in tam za stavo prenašajo lakoto. Tako je naredil 16. marca tudi neki čudak v Marseillu. Da je privabil še več gledalcev, je postavil v zaboj še nekaj strupenih kač. Celih 99 dni se je hranil samo z osoljeno vodo. Z vstopninami je ogromno zaslužil. Kaj vsega se ljudje ne lotijo, da pridejo do denarja!

PODJETEN MOŽ

V mestu Lucca se je na tihem poročil grof Aubrey Tealdi s princezino Lidijo Caracciolo di Torello. To bi ne bilo še nič čudnega. Bolj pa je to, da ima ženin 75 let, nevesta pa le — 14, med njima je torej 60 let razlike. Zanimivo je tudi, da je grofu komaj lani umrla prva žena. Starina je vsekakor podjeten.

OD ZEMLJE DO LUNE

Po 70 letih službe je stopil v pokoj najstarejši pismonoša Italije Celestino Orlandi. Mož ima že 92 let. V službi je prehodil dvakratno razdaljo od zemlje do lune in se kljub temu počuti še mladostnega. Pravi, da sta

Dopisi v Tržaškega

ŠTIVAN

Na pobudo »Zveze italijanskih demokratov« iz Nabrežine so pretekli teden v Štivanu slovesno izročili italijansko zastavo učencem laških šol didaktičnega ravnateljstva ter strokovnega tečaja v Nabrežini.

V stari štivanski cerkvi je bila ob zaključku šolskega leta tudi maša, ki so se je udeležili vsi laški učenci ter njihovi učitelji. Kaplan Merlonghi je imel govor, v katerem je poveljeval vrline italijanstva, ki se morajo uveljaviti predvsem v teh obmejnih krajih.

Svečanost se je zaključila z zakusko v ribiškem naselju istrskih priseljencev. Nimamo nič proti temu, da Italijani časte lastno zastavo, saj so jo dolžni spoštovati in jo dejansko spoštujejo tudi italijanski državljani slovenske narodnosti. Ne moremo pa odobravati, da slične slovesnosti spremene v pravo nacionalistično manifestacijo, kar se je pretekli teden v Štivanu na žalost zgodilo.

Nekateri domačini, ki so slučajno bili prisotni, so slišali, kako je šolska mladež pela nekatere pesmi, ki bijejo v obraz vsakega Slovence. Zgrazali so se predvsem nad pesmijo »Va fuori... o straniero« (ven s tuji!). To pesem so sicer Italijani upravičeno peli med narodnim preporodom, ko so se osvobajali tujega jarma, a je danes silno neprimeren in za vse Slovence v Italiji žaljiva.

Ne smemo namreč pozabiti, da ni bilo še pred nekaj leti nobenega Italijana v Štivanu. Zdaj bi pa po duhu te pesmi morali zapustiti rodno grudo domačini in se umakniti pred priseljenci.

Slovinci sicer ne podimo nikogar z naših tal, toda imamo naseljene Istrane za goste, od katerih upravičeno zahtevamo, da se dostojno vedejo. V tem duhu bi morali laški šolniki vzgojiti otroke, ne pa jih učiti pesmi, ki podžigajo narodno mržnjo in zastrupljajo že tako napete odnose med tu živčima narodoma. Vse kaže, da se niso nekateri Lahi ničesar naučili iz preteklosti.

Še najmanj pa moremo odobravati, da je tej šovinistični manifestaciji dal vsaj na zunaj svoj blagoslov katoliški duhovnik.

BORŠT

Vaščani iz Boršta in vsi prebivalci Tržaškega brega se pridno pripravljamo, da slovesno proslavimo stoletnico ustanovitve slovenske šole v Borštu. Pisalo se je leto 1855, ko so naši predniki dobili ljudsko šolo in se tako uvrstili med kulturne ljudi.

Bivši učenci ljudske šole v Borštu so v ta namen ustanovili pripravljalni odbor, ki je sklenil svečano obhajati veliki zgodovinski dogodek zadnje nedelje prihodnjega meseca.

Prva šola je bila v župnišču, nato v neki zasebni hiši, ki jo je bila občina odkupila; pred 50 leti pa so sezidali poslopje, ki še danes služi šolskemu pouku.

Prav je, da se naši ljudje tako lepo spominjajo svoje šole in to predvsem v današnjih dneh, ko vsi zamejski Slovenci pričakujemo, da nam oblastva uzakone šole, ki so nam jih fašisti uničili in zavezniki odprli l. 1945.

O podrobnostih slovesne proslave bomo bralce obvestili v prihodnjih številkah našega lista.

Danes bi radi šolska oblastva opozorili, da bi šola v Borštu nujno potrebovala še eno učno moč.

Zadeva je oblastnikom dobro znana, saj so starši bili že dvakrat pri višjem šolskem nadzorniku g. Mediču. Upamo, da bo za prihodnje šolsko leto vprašanje zadovoljivo rešeno, ker se bo število učencev povečalo za približno 14 otrok.

Na dan sv. Petra in Pavla so naši malčki iz vrta imeli lepo prireditev. Pokazali so, česa so se naučili med šolskim letom. Č. sestram smo hvaležni za ves trud in požrtvovalnost, ki ju imajo pri vzgoji naših najmlajših.

Praznik sv. Nazarija v Kopru

Nas naročnik iz Plavij, ki so bile po londonskem sporazumu priključene Jugoslaviji, se je v nedeljo, 19. junija, slučajno mudil v Kopru ter nam te dni poslal naslednji dopis:

Po več ko 10 letih so v Kopru letos prvič slovesno obhajali praznik sv. Nazarija, zavetnika Kopra in njegove škofije.

Na predvečer so izpostavili srebrni doprsni kip svetnika, da so ga verniki lahko častili.

V nedeljo, 19. junija, pa je apostolski administrator msgr. Vovk ob navzočnosti škofovskih delegatov iz Kopra in Ljubljane, dekana stolnega kapitlja in skoro vseh duhovnikov koprškega okraja slovesno vkorakal v stolnico, kjer je imel pontifikalno mašo. Po evangeliju je cerkveni knez imel v nabite polni cerkvi ganljiv govor v italijanskem in slovenskem jeziku.

Po slovesni maši se je po mestnih ulicah razvila običajna procesija s kipom sv. Nazarija, ki so ga nosili štirje duhovniki. Med procesijo je škof dvakrat s kipom blagoslovil množico. Nato so odprli skrinjico s svetimi ostanke svetnika.

Popoldne je škof birmal približno 60 otrok ter imel slovesne večernice. Pri vseh cerkvenih opravilih sta sodelovala tudi novi pevski zbor ter orkester, ki sta s svojim glasbenim izvajanjem močno dvignila značaj celotnega praznika.

Ljubeznivo in očetovsko obnašanje novega škofa administratorja je vzbudilo tako pri duhovnikih kakor pri ljudstvu najboljši vtis in živo željo, da bi ga čimprej ponovno videli.

Naslednjega dne je imel svojo prvo vizitacijo v Kopru. V juliju in avgustu pa bo obiskal vse ostale duhovnije koprškega okraja. Verniki že več ko 10 let tega niso doživeli in zato so s škofovsko vizitacijo silno zadovoljni. Posebno jih je vzradostilo, da je škof govoril vernikom v obeh jezikih, kar odgovarja ravno tako duhu londonskega sporazuma kakor načelom in izročilom vesoljne cerkve. Kako lepo bi bilo, ko bi se tega držali vedno in povsod vsi dušni pastirji od najnižjih do najvišjih. Samo tedaj bi verniki čutili, da je Kristusova Cerkev resnična mati vseh narodov.

BOLJUNEC

Boljunčani nismo krivi, če moramo danes ponovno spregovoriti o našem kamnolomu. Kljub številnim protestom in vlogam, ki smo jih naslovili na vse pristojne urade, je sta-

nje v vasi ostalo nespremenjeno. Vaščani smo skoraj obupali, da je mogoče najti sredstva, ki bi lastnika kamnoloma prisilila, da spoštuje natančne predpise prefekture.

Grob prekršek zoper prevzete obveznosti se je zgodil na praznik našega farnega zavetnika sv. Ivana, dne 24. junija. V predpisih prefekture je rečeno, da se ta dan ne smejo streljati mine. Kljub temu pa so v kamnolomu delali in so že ob 8.30 razstrelili tri srednje mine, medtem ko se jih je ob 4. uri popoldne razpočilo kar 7. Razume se, da so stroji ves dan ropotali in izločevali cele oblake dima.

To je ponoven dokaz, kako se inž. Brussi poživlja na naše proteste in celo na navodila pristojnih oblastev.

Da bi se v vasi vzpostavil red, smo pred približno enim mesecem ubrali še drugo pot. Obrnili smo se s pismeno vlogo na policijsko poveljstvo pri Sv. Soboti, ter zaprosili, naj oblastva poskrbe, da se zakonski predpisi natančno izvajajo. Vlogo je podpisalo 74 hišnih gospodarjev.

Do danes nismo dobili še nobenega odgovora. Na tem mestu naprošamo policijska oblastva, da stvar temeljito prouče in ukrepejo vse potrebno, da se naši vasi končno popravi krivica, ki je prav zares ne moremo več trpeti.

OPOZORILO

Opozarjamo vse posestnike, katerim so bili Amerikanci rekvirirali zemljišča, naj se, brž ko dobe vabilo od finančne intendance, zglase pri pristojnem uradu v Trstu, ul. Gateri 1.

Posestnikom priporočamo, naj pohite, ker je to njihova korist. Pogoditi se imajo za škodo, ki jim je bila povzročena po rekvizicijah, in nato bodo prejeli odškodnino.

KRMSKA MEŠANICA ZA KOKOSI

Kmetijsko nadzorništvo v Trstu, ul. Ghega 6, je v ponedeljek, 27. junija, pričelo deliti nakazila za krmsko mešanico po znižani ceni. Nakazila se delijo, dokler ne poteče zaloga krme. Vsi kokošerejci lahko dobe nakazilo za en kilogram krme na vsako kokoš, in sicer največ za 50 kokoši.

Cena mešanice »Sole« je 82 lir za kg. Ko dvigneš nakazilo, plačaš 50 odstotkov manj, to je 41 lir za kg. Kmetijsko nadzorništvo želi s tem pospešiti umno rejo kokoši na našem ozemlju.

USPEHI NA SLOV. ŠOLAH V GORICI

Na nižji gimnaziji so izdelali:

I. A: Ciacchi Vojko, Devetak Leopold, Ferlan Josip, Flegelj Ivan, Hlede Edvard, Hoban Aleksander, Ljubić Marjan, Pavlin Damjan, Vidrih Aleksander, Winkler Robert. — I. B: Bražuš Nadja (odličnjakinja), Bonini Norma, Bordon Santina, Cernetič Silva (odličnjakinja), Marvin Florjana (odličnjakinja), Mašera Majda (odličnjakinja), Peteani Ana Marija, Pulc Nerina, Rožič Neva, Sošol Marija. — II. A: Appe Valter, Bratina Božidar, Brescia Marjan, Cernetič Remo, Devetak Venceslav, Jakin Danilo, Mavrenšič Pavel, Pavlina Sergij, Pelicon Rado, Semolič Marjan, Venosi Salvator, Vidmar Jožef. — II. B: Češut Marija (odličnjakinja), Elsbacher Marija, Pavletič Anamarija, Pavlin Nadja.

Na učilišču so izdelali:

I. razred: Berlot Silva (s pohvalo), Černo Villem (s pohvalo), Droč Danila, Perić Josipina, Saksida Marija, Tomazetič Ivan. — II. razred: Dorini Adrijana, Grudina Ivanka, Lavrenčič Marija, Lavrenčič Milena, Lavrenčič Ada, Leopušček Ana, Lutman Eđa, Pahor Marjeta, Soban Stefanija, Tomašino Roman. — III. razred: Cuk Tatjana, Lenardi Marija, Pavletič Nela, Peteani Lidija, Petrusa Vilma, Raccaro Jožef. — IV. razred: Vsi pripuščeni k usposobljenostnemu izpitu.

Dopisi iz Goriške

PEVMA

Pretekli ponedeljek bi morali najemniki izročiti upravi Zavoda treh Benečij del zemljišča, ki so ga vestno obdelovali več let. Poleg tega bi moral še vsak najemnik plačati 2400 lir odškodnine. V zadnji številki smo že poročali, da je 36 najemnikov prejelo od uprave pismen poziv, naj oboje izvršijo v 10 dneh. Poziv pa so to pot dobili le najemniki, ki so se spustili s podjetjem v pravdo. Že tako ravnanje je v današnjih časih nesocialno, zlasti ako tako ravna zavod, ki živi od podpore države in je od nje tudi pravno odvisen. Ugotovili smo že, da bi mogel zavod izvršiti vsaj v glavnem ves obnovitveni gospodarski načrt tudi z današnjimi najemniki. Saj bi ti prav radi sadili in sejali vse, kar bi zavod od njih zahteval. Kljub temu je prišlo do nesrečne pravde, s katero so imeli najemniki tudi občutne stroške. Sedaj pa še taka hitrica poldržavne ustanove do najemnikov, katerih živina bi ostala brez krme in bi jo mnogi morali v največji naglici prodati. Zavod bi moral vedeti, da se v goriški deželi izvršijo vse najemniške spremembe po običajnem pravu, in sicer 11. novembra ob sv. Martinu. Zato bi ne smel s svojim prečudnim ter nepremišljenim ravnanjem tako razburiti kmetovalcev Pevme, Oslavja in Štmavra. Za kmečko prebivalstvo je običajno pravo sveto in nedotakljivo in nič ljudstva tako ne razhudi kot nespoštovanje v običaju utemeljenih pravic. Zato smo zadnjič ugotovili, da zasleduje zavod s svojimi ukrepi pač druge, to je raznarodovalne in ne gospodarske cilje. Svoje sodbe tudi danes ne moremo spremeniti. Kajti samo tako lahko razumemo vso naglico in izrazito nenaklonjenost zavoda do slovenskih najemnikov.

Tudi župan dr. Bernardis je izjavil zastopnikom kmetovalcev, ki so se pri njem zglasili v preteklem tednu, da bi moralo ostati najemniško razmerje, v kolikor se tiče uživanja zemljišča, vsaj do 11. novembra neizpremenjeno. Odposlanci kmetov so ga naprosili, naj v tem smislu posreduje pri zavodu. Kaj je g. župan storil, ne vemo. Pač pa smo zvedeli, da sta naša deželna svetovalec gg. Bratuž in Nanut imela ob slovesni otvoritvi električne luči na Vrhu daljši razgovor o tej prevažni zadevi s prefetom dr. De Zerbijem. Razgovoru je prisostvoval tudi deželni kmetijski nadzornik dr. Marsano. Svetovalec sta g. prefektu razložila položaj, ki že od novembra 1954 razburja naše obmejne vasi in je zlasti po zadnjih dogodkih ustvaril prehujo napetost med prebivalstvom. Naprosila sta ga, naj takoj s primernim ukrepom pomiri prizadete kmetovalce. In res je prefekt naročil kmetijskemu nadzorniku dr. Marsanu, naj v ponedeljek zjutraj obvesti upravo zavoda, naj pusti najemnike v miru obdelovati zemljišča do sv. Martina. Prizadeti naj zato brez skrbi posejejo po žitu »činkvantine«. Kot glasniki javnega mnenja pa sodimo, da bi se vsa zadeva najbolje rešila tako, da se zemljišče proda po primerni ceni domačinom. Saj so že skoro pred enim letom izjavili v vlogi na ministrstvo za kmetijstvo in gozdove, da so zemljo pripravljeni kupiti.

Z VRHA

Preteklo nedeljo, 26. junija, smo se Vrhovci slovesno poslovili od petrolejke, ki nam je svetila skozi eno stoletje, potem ko je nadomestila razne trske, zlasti bukove, sveče in leščerbe. Končno je morala prepustiti svojo službo moderni elektriki.

Slovesnosti na našem ponosnem Vrhu se je udeležil tudi goriški prefekt dr. De Zerbi; zastopnika državne uprave so obdajali razni odličniki, med njimi zlasti senator Rizzatti, kmetijski nadzornik dr. Marsano ter oba naša deželna svetovalec, gg. Bratuž in Nanut. Novo električno napravo je blagoslovil župnik Gerbec iz Gabrij ob navzočnosti kaplana Breclja iz Sovodenj.

Ob tej svečani priliki je spregovoril naš župan, g. Češut. Najprej se je zahvalil prefektu za vso pomoč, ki jo je dal sovodenjski občinski upravi, da je mogla dovršiti velepomembno javno delo. Naprosil ga je tudi, da izrazi toplo in hvaležno priznanje vsega prebivalstva vladni v Rimu. Sovodenjski župan je izrazil priznanje tudi podjetju Selveg, ker je res natančno izvršilo električno napeljava.

Prav posebno nam ugaja, da je g. Češut naprosil glavarja goriške dežele za pomoč pri izpeljavi še drugih nujnih javnih del v naši občini: tlakovanje ceste od Štandreža do državne ceste Gorica—Trst skozi Dol in Doberdob, razširjenje šolskega poslopja v Rupci, da bi se v njem mogel namestiti še otroški vrtec; zgradnja javne telefonske govorilnice v Sovodnjah in na Vrhu ter zlasti še vodovod za vso občino.

G. prefekt se je zahvalil županu za njegov lep govor in tudi nam Vrhovcem, ki smo se v tako obilnem številu udeležili nedeljske slovesnosti.

Mi Vrhovci težimo po zdravi izobrazbi, zato pozdravljamo udobno električno luč. Saj bomo z njeno pomočjo sedaj laže razširili svojega duha, čitajoč dobre knjige in časopise.

OBVESTILO

Naročnikom iz Goriške in iz Kanalske doline smo v današnji številki priložili poštne položnice. Prosimo jih, da jih izpolnijo ter nesejo na najbližji poštni urad. UPRAVA

IZ DOBERDOBA

Kraševci se vedno dobro počutimo, če se nas nebo spomni, ko potrebujemo dežja. Letos homo, hvala Bogu, imeli najbrž dobro letino.

V ostalem pa nismo v zadnjem času posebno dobre volje. Naše javne zadeve ne gredo prav izpod rok. Materie in naši malčki še vedno čakajo, da bi jim odprli otroški vrtec. Orožniki so že davno zapustili občinsko hišo ter se preselili v novo kasarno, do katere bodo v kratkem zgradili tudi del nove ceste. Prav tako je v Gospodu zaspala misel na zgradnjo prepotrebne poštne poslopja, ki ga že dalj časa obljubljajo. Tudi cesta do jezera se prenemarno popravlja.

V naši občini bodo otvorili novo delovišče, ki bo zaposlilo 30 delavcev 76 delovnih dni. V skupno zalogo žita mora občina letos oddati 88 q. Prispevek je določil deželni

odbor in občinska uprava ga bo razdelila na posamezne kmetovalce. Prizadeti naj si ogledajo posebni seznam na razglasni deski.

IZ SOVODENJ

Tudi pri nas se bo otvorilo novo delovišče, ki bo zaposlilo 30 delavcev skozi 51 delovnih dni.

Kakor druga leta je tudi za letos določena obvezna oddaja žita, ki se prične 6. julija. Goriška dežela mora oddati 46.000 q. Deželni odbor za zbiranje žita je določil za Sovodenje prispevek 14 q, ki ga bo občinska uprava razdelila na posamezne kmetovalce. Prizadeti naj si ogledajo na občinski oglasni deski posebni seznam.

Z OSLAVJA

Ministrstvo za promet je dovolilo Ribijevemu avtobusnemu podjetju, da pomnoži popoldanske vožnje ob nedeljah in praznikih na poti Gorica, Oslavje, Števerjan. Odslej vozi Ribijev avtobus do Oslavja, oziroma do Števerjana ob nedeljah in praznikih takole: do Oslavja: 14.30, 16.30, 17.30, 18.30 in ob 20. uri; do Števerjana vozi le ob 14.30, 18.30 in ob 20. uri. Iz Števerjana vozi ob 15., 19.15 in 20.30, z Oslavja pa ob 15.10, 16, 17, 18, 19.25 in ob 20.40 uri. Ob delavnikih vozi le po starem voznem redu, in sicer iz Gorice v Števerjan ob 6.30, 12.40 in ob 18. uri, iz Števerjana v Gorico pa ob 7, 14.15 in 18.30. Vozni red nam pove, da ustreza le izletnikom, nikakor pa ne zadovoljuje gospodarskih potreb vrtnarjev in sadjarjev z Oslavja, čeprav bi gospodarstvo moralo imeti prednost pred izletništvom. Svoj čas je Ribijev avtobus vozil zjutraj ob 6.30 do Oslavja in je ob 10. uri pripeljal sadjarje in vrtnarje, ko so prodali svoje blago na goriškem trgu, nazaj do gorenjega Oslavja, tako da so mogle gospodinjice še pravočasno skuhati kosilo. To vožnjo bi morala goriška oblast na en ali drugi način obnoviti, ako hočejo zadostiti nujnim gospodarskim in družinskim potrebam Oslavcev.

USPEHI NA ŠOLAH

Na strokovni šoli so izdelali:

I. A: Bensa Darko, Blažič Franko, Brajnik Darji, Brajnik Franko, Debellis Gelindo, Devetak Rinald, Ferletič Marij, Frandolič Marin, Klanjšček Aleksander, Lavrenčič Bruno, Metlika Stanislav, Pelizzo Lucijan, Peteani Peter, Pregelj Sergij, Rolich Aleksander Sibau Pavel, Vižintin Marijan. — I. B: Brandolin Bruna, Černe Elvira, Faletič Marija, Hmeljak Silva, Kobal Konceta, Marušič Jolanda, Quinzj Olga, Cotič Marina. — II. A: Budal Bruno, Crassini Ivan, Debellis Adrian, Ferletič Silvan, Florenčin Ivan, Kerpan Lucijan, Klense Jožef, Malič Bruno, Radetič Lucijan, Pelicon Martin, Peteani Bruno, Skarabot Marin, Zabar Evgen, Zavadlav Rajmund. — II. B: Ambrožič Marija, Brajnik Marija, Figelj Pavlina, Lorenzi Adele, Marušič Danila, Mauvrič Silvana, Ožbot Milojka, Perko Karla, Pintar Albina (z odliko), Pintar Irena, Saule Adrijana, Stanič Bruna, Tomsič Magda.

Na klasični gimnaziji in liceju so izdelali:

IV. gimnazija: Kocjančič Valnjera, Mikulus Konstanca, Pavletič Avrelja, Primožič Mirko, Susič Emidij. — V. gimnazija: Vsi pripuščeni k sprejemnemu izpitu v licej. — I. licej: Colja Josip, Černič Ivan (z odliko), Primožič Karel. — II. licej: Beltram Lilijana, Bratina Lea, Pavlin Kazimir. — III. licej: Vsi pripuščeni k zrelostnemu izpitu.

Na slovenski trgovsko-strokovni šoli so napravili zaključni izpit čez III. razred: Cingerli Feručij, Cinciat Pavel, Kodermac Peter, Florenčin Albini, Gersolet Marij, Jelen Valter, Lutman Jožef, Meschnig Adolf, Ožbot Herman, Pirih Eligij, Sitar Voiko, Sosol Valter, Zorn Adolf, Berdon Ana, Droschic Lucija, Kožlin Gracijela, Obljubek Gabriella, Pivec Silvana, Rutar Marija, Valentinčič Romana, Visintin Ivana.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

ŠEMPETER SLOVENOV

V vsej skromnosti smo beneški Slovenci v ponedeljek, 27. junija, obhajali prvo obletnico smrti msgr. Ivana Trinka. V rodni vasi Trémunu so njegovi rojaki molili za pokoj njegove duše pri maši zadušnici, ki jo je daroval domači g. župnik.

Vsa slovenska beneška duhovščina pa se je isti dan zbrala pri maši zadušnici v šempetrski cerkvi in se je v pobožni molitvi spomnila svojega vzornega duhovnega voditelja in učitelja.

Msgr. Trinko ne bo živel na veke le v svojem Stvarniku, marveč tudi v duhu slovenskega naroda.

LANDAR

»Če hočete imeti svojega duhovnika, si ga sami vzgojite!« Tako govorimo v dneh, ko nabiramo miloščino in molimo za duhovske polkice.

Naša vas ni ravno brez duhovnika, a kaj moremo, če nas pa ne razume in nas ne more spovedovati v našem materinem jeziku!

In vendar je naša revna vasica dala več še danes živih duhovnikov, in sicer: g. Černoja Petra, ki je do nedavna služboval v Rualis pri Čedadu; g. Gujona Ivana, župnika v Ovčji vasi; g. Gujona Paskvala, sedanjega vikarja v Matajurju; g. Lavrenčiča Marija, vikarja v Štoblanku in končno g. Succaglio Carrijo, ki je sedaj župnik v Ukvah.

Vsi ti duhovniki pridigajo tudi slovenski, le v cerkvi, kjer so bili krščeni, se sloven-

ska beseda ne sme slišati, odkar nas je zapustil g. Kramer, ki je po sili razmer moral iti past ovce med Furlane. Da so ga nadomestili z italijanskim duhovnikom, smatramo za zelo hudo krivico.

Vendar ne obupajmo! Prej ali slej bodo cerkvena oblastva uvidela, da spada v slovensko vas le slovenski duhovnik. To tembolj velja za našo vas, ki je v izdatni meri poskrbela za duhovski naraščaj.

UKVE

Pretekle dni smo bili prijetno presenečeni, ko smo po dolgem času spet slišali cerkveno uro. Novost je tudi to, da sedaj bije tudi četrtinke, medtem ko se je prej oglašala samo vsako uro. Precej dela bo treba še, da se spravijo v red tudi kazala, za kar bo treba postaviti posebno ogrodje. Vsa dela vodi naš zaslužni mežnar Jannach Franc, kateremu s tega mesta izražamo javno priznanje za vso požrtvovalnost, ki je tem večja, ker je mož že v visoki starosti. Za uro na cerkvenem stolpu je vedno skrbela občinska uprava, a to pot ji je priskočila na pomoč z enkratnim izrednim prispevkom 50.000 lir tudi naša soseska (Nachbarschaft). — V eni izmed prejšnjih števil je Novi list objavil dopis o naših služnostnih pravicah ali servitutih. Ker je v njem marsikatera netočnost in zastopa dopisnik stališče, ki je nasprotno koristim servitutnih upravičencev ter v prid gozdne uprave, se bom v zadevi še oglašil ter o njej obširneje spregovoril.

Dopisi iz Goriške

KRMIN

Preteklo soboto se je pri nas začelo svetoviransko večdnevno slavlje. Svečane otvoritve raznih razstav, ki so postale že kar običajne, so se letos udeležili tudi nadškof msgr. Ambrosi in vsi predstavniki državnih, deželnih in šolskih oblastev s prefektom dr. De Zerbijem na čelu. Nadškof je najprej blagoslovil novo protijetično postajo (dispensarij), na katero je naše mesto zares lahko ponosno, ker odgovarja vsem modernim zahtevam in potrebam. Gostje iz Gorice so si nato ogledali razstavo pohištva ter dela industrijske strokovne šole in razstavo sodobnega slikarstva. Najdalje so se pa gospodje ustavili na razstavi najboljših vin krminskega okoliša. Oblastnikom se je pridružila velika množica ljudi, ki se je še bolj povečala ob privlačnem srečolovu.

Zaradi slinavke pa je morala razstava živine, ki je bila napovedana za ponedeljek, 27. junija, odpasti; preložili so jo na jesen.

Na slovenski nižji gimnaziji so izde ali nižji čajni izpit: Bednarik Marjan, Černič Marjan, Gerpolet Maksimilijan, Kerševan Silvan, Kleindienst Kraverij, Peteani Zdravko, Tomsčič Zdravko, Brisco Gabrijela, Brisco Gverina, Kacin Marjeta, Komac Lučka (odličnjakinja), Komjanc Miroslava, Vidrih Ana Visintin Franka (odličnjakinja). — 1 dijak zavrnjen.

Vstopni izpit za prvi licej so na goriški višji gimnaziji izdelali naslednji dijaki: Bednarik Jožko, Bonini Lilijana, Bravč Benito in Stigari Branko.

Štirje dijaki imajo popravne izpite in trije so bili zavrnjeni.

BELI GRAD ZAKLETI GRAD

Po prvih uspehih je pa prišel preobrat. Zaradi izdajstva sta se morala Kossuth in Batthyany umikati pred avstrijskimi četami, ki jim je poveljeval Windischgrätz. Batthyany je z ostankom moči branil glavno mesto Budimpešto. Nič ni pomagalo junaštvo proti premoči. Z naskokom je bila prestolnica zadnji dan leta 1848 zavzeta in branilec je padel v ujetništvo. Cesar ga je kot veleizdajalca obsodil na vešala. V težki ječi je predsedal zadnje dni življenja. Nesrečna obsojenčeva žena je romala na Dunaj in se vrgla pred cesarja na kolena in ga rotala, naj pusti moža njej in otročičem, naj jim vzame vse premoženje, le naj ne ubije človeka, ki je za idejo svobode vse žrtvoval. Mladi cesar, pravzaprav šele osemnajstletni fant, se ni dal omehčati. Z otročiči v naročju je nesrečna mati šla h cesarici Elizabeti. Tudi tu ni jok nesrečnih otrok in zapuščene vdove nič zalegel. Cinično se je izrazil cesar Franc Jožef v svojem dunajskem narečju: »Scho gut, aber z'erst wer'n wir'n halt noch ein bisserl hängen.« (Že prav, ampak prej ga bomo malce obesili.) Ko je zvedel grof v ječi, da niso vse prošnje za pomilostenje nič pomagale, si je skušal sam vzeti življenje. Napol mrtvega so ga nesli na morišče in mu zadržnili zanko okrog vratu.

Ko so vdovi sporočili žalostno novico in zadnje pozdrave moža, se je zgrudila nezvestna na tla. Čez hip pa se je vsa blede dvig-

nila kot maščevalna boginja in izrekla strašno kletvo nad vso cesarsko družino. Nato ji je počilo srce.

Cesar in njegov brat Maksimilijan sta zvedela za kletvo in ju je mrzlo zazebló v duši. Prvi je v vrvežu dogodkov in cesarskem sijaju kmalu pozabil, ne pa Maksimilijan. Že tako zamišljen in vase zaprt je nosil strah v sebi. Še huje ga je spreletelo, ko je po poroki s Karloto listal po družinskih zapiskih in doznal za krvavo osveto ciganke nad družino svoje mlade žene.

ZA KRONO IN SRCE

Upal je, da se bo v čudovito lepem Miramaru izognil namenjeni usodi, a prav tu se začno plesti nevidne niti, ki so zadržnile vse, ki so prišli v stik s tem krajem.

Nadvojvoda Maks je težko prenašal, da je odrinjen z dvora in obsojen na nedelavnost. Njegov tast, belgijski kralj, je pritiskal na avstrijskega cesarja, naj vendar da bratu kakšno mesto, ki odgovarja njegovemu stanu. Res je bil l. 1857 imenovan za podkralja v Lombardiji-Benečiji, ki je bila še avstrijska. Tako je dosegel vsaj videz neke krone. Isto leto se je tudi poročil. Krona in srce sta njegovo otožno nprav malo dvignili. V podkraljestvu je Maks začel živahno delati. Vpeljal je tudi marsikatero reformo. Gospodarsko je deželo v dveh letih res dvignil. Ustanavljal je zadrage, gradil železnice in ceste. Vendar

si kljub slovesu liberalnosti ni mogel pridobiti srce svobodoljubnih Italijanov.

Zaman vabi kulturne kroge v svoj двореc v Monzi, kjer si je mlada nevesta že pridobila precej naklonjenosti. Podkralj se upira bratovim odredbam z Dunaja, ki zahtevajo, naj vpelje politiko močne roke. Žalostno piše svoji materi: »Hudo je gledati, kako se podira stavba, ki sem jo z ljubeznijo gradil. Živimo sredi sovražne okolice. Monarhija bo propadla zaradi nezmožnosti in krivic voditeljev.«

Ni trajalo dolgo, ko ga je cesar odpoklical in postavil na njegovo mesto generala Giulaya. Maks se je umaknil v svoj Miramar, a v Italiji je izbruhnila vojna, ki je privedla leta 1859 Avstrijo, nezmožno vladati nad podložnimi narodi, do zgube Lombardije in Benečije.

V Miramaru se je Maksimilijan počutil slabo. Zgubil je prvič krono. Tudi Karlota je isto leto zbolela in se začela možu odtujevati. Napotila sta se v svet. Karlota je iskala zdravja na sončnem otoku Madeiri, on pa je plul čez ocean v brazilske pragozde iskat pozabe.

Čez dobro leto se je s Karloto spet vrnil v Miramar. Tu je urejeval svoje zbirke in dragoceno knjižnico, a želja po uveljavljanju ga ni zapustila. Tudi Karlota, častihlepna že po rodovini, ga je podžigala. Pisala je staršem, da mora njen mož, ki je že od Previdnosti določen za nekaj višjega, dobiti nekje krono. Tako si bo ohranil tudi — njeno srce.

V takem duševnem razpoloženju ga je doseglo mamljivo vabilo iz daljne Mehike.

(Se nadaljuje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Šolska razstava v Gorici

Slovenske srednje šole so letos — po žal predolgem presledku — priredile razstavo risb in ročnih del. Zastopane so bile nižja srednja in strokovna šola, ki sta prispevali poleg risb tudi ročna dela, ter učiteljsiše.

Razstava je imela namen prikazati delo, ki so ga dijaki med letom izvršili, zato se je popolnoma razlikovala od one, ki smo si jo pred kratkim ogledali v Katoliški knjigarni.

Razstava je bila skrbno pripravljena in v celoti zelo pestra. Hvale vredni so bili zlas in narodni okraši: videti je bilo, da si šola p.ecej prizadeva, da dijakom prikaže bogastvo naše ornamentike in jih uvaja v nje poznavanje. Nekateri izdelki razodevajo ne le geometrično natančnost ornamenta, temveč tudi neko osebno interpretacijo, ki se javlja predvsem v izbiri barv.

Lepo število je bilo tudi izdelkov, ki so nam kazali, kako se dijaki polagoma poglobljajo v razne tehnične probleme risanja, kot n. pr. v perspektivo, načrt in podobno.

Povsod smo opazili, da so dijaki res izčrpno in temeljito obdelali šolski program.

Proste risbe so bile zastopane pretežno pri učiteljskih. Tudi te nam pričajo, da se bodo naši bodoči učitelji pri izvrševanju poklica znali v obilni meri okoristiti z risarsko sposobnostjo.

V celoti so nam izdelki dokazali, da se risanju posveča vedno večja važnost in skrb. In to je toliko bolj hvaležno, ker daje našim dijakom edino možnost, da se nekoliko poglobijo v to panogo umetnosti.

Kar se ročnih del tiče, je bilo res občudovanja vredno, da so deklice kljub omejenemu pouku tega predmeta razstavile toliko lepih izdelkov. Tu so nas spet presenetili nekateri zelo okusni narodni okraši na prtihi. Zeleti je, da bi se temu predmetu poklanjala večja pažnja, posebno v strokovni šoli. Prepričan sem, da bi s tem v marsikaterem oziru dopolnili namen te šole.

Upajmo, da nas naši dijaki prihodnje leto spet razvesele z razstavo in da bo ta še skrbneje in tehnično še okusneje opremljena.

M. R.

Scipio Slataper in Slovenci

Pred nedavnim je objavil tržaški pisatelj Gian- ni Stuparich pri založbi Mondadori knjigo, v kateri je zbral opombe in dnevniške zapiske nekdanjega svojega prijatelja in enega najpomembnejših pisateljev, kar jih je Trst prispeval sodobni italijanski književnosti, Scipia Slataperja.

Ta si je v italijanski književnosti pridobil ugled predvsem s knjigo Mio Carso, v kateri je izrazil svojo ljubezen do kraške pokrajine. Njegovi dnevniški zapiski so pa zanimivi zlasti zato, ker je v njih brezobzirno odkrit do svojih najintimnejših doživljajev in čustev. Nikdar ni namreč mislil na to, da bi te opombe in zapiske kdaj objavil. Zato je bil v njih popolnoma pristen in iskren. Pokažejo nam njegovo osebnost v pravi, nepopačeni podobi. V bistvu so ti zapiski zvesto zrcalo njegovega intelektualnega in moralnega razvoja, obenem pa tudi ogledalo dobe, zlasti mišljenja in dela tedanjega pokolenja mladih italijanskih književnikov, s katerimi je bil prijatelj. V njih najdemo sodbe o velikih mislecih in pisateljih, o glavnih filozofskih strujah tedanjega časa, o socializmu, za katerega se je platonsko vnmel, ne da bi se v resnici udeleževal dela v delavskem gibanju, o gledališču, kritiki, veri, mitih in demokraciji. Te sodbe so pogosto izvirne in bistre, n. pr. o Nietzscheju, včasih pa odražajo tujo sodbo, ki jo je bral in si jo prisvojil.

Nas zanima predvsem, koliko je prišel v stik s slovenskim življenjem, kar je bilo v Trstu neizogibno, in kak odziv je tak stik našel v njem. Opombe o Slovencih najdemo raztresene med zapiski iz vseh let, a največ iz poletja 1911, ko je bil na počitnicah v Očizlu na Krasu. Tam je bil v neposrednem stiku s slovenskimi kraškimi ljudmi. Naj navedemo nekaj njegovih značilnih pripomb, ki jih najdemo v zapiskih iz tistih dni: »Slovenci, kmetje na zemlji, na kateri ni hotel nihče živeti!« Misli je Kras. Zdi se mu, da otroci nimajo bistrih obrazov, zlasti ne fantki.

Opaziti je, da kljub svojim romanjem po Krasu Slataper slabo pozna življenja in delo kraških kmetov. Nekje piše, da jedo zvečer samo tisti, ki so delali, a ženske in otroci ne. Opazi pa snažnost kraških kuhinj. V pozdravu kraških ljudi ni suženjske ponižnosti. Zanima ga, kaj mislijo o njem. Nočejo se zdeti revni. Opazi tudi, da slabo govorijo italijanski in vsepovsod naleti na barve slovenske zastave. Čuti, da mu je vse, kar ga obdaja, neznano. Ne ve, kje zajemajo vodo, kako režejo kruh, kako kuhajo. »Slovenci so molčeči«, piše. »Ne prosijo. Tobak, štiri!« je rekla punčka, ko je prišla v trgovino k županu po tobak št. štiri. Komaj pozdravijo in eden za vse.

Slovenščina se mu zdi zelo težka. Zahoče se mu, da bi se je učil in vpraša županovega sina za slovnico. Cudje se sramežljivosti kraških ljudi in ljubezenskem življenju.

To so bili torej samo površni, zunanji stiki, brez kake notranje navezanosti, četudi je dobro dojemal razne značilne poteze ljudi in jih študiral.

Medtem ko v dnevniških zapiskih iz prvih let vrta le sam v sebi in se bavi skoro sam s seboj in s

svojim svetoboljem, je v poznejših letih obrnil svoj pogled na življenje in ljudi okrog sebe. Postal je treznejši in bolj uravnotežen. Trudil se je, da bi dobil stvaren odnos do življenja, da bi našel pravo merilo za dogajanje. Kljub temu še vedno zapada v strastne polemične izpade, še vedno beremo v njegovih dnevniških zapiskih ostre, premalo premišljene in prepovršne sodbe, a v mnogočem je že bolj umirjen. Tako tudi v nacionalnem vprašanju. Vendar pa se zdi, da se ni nikdar popolnoma znebil privzgojenih izkrivljenih predstav o Slovencih in Slovenih. Se vedno vidi v njih nekake barbare, ljudi, ki jih je treba kulturno vzgajati in katerim mora Italija prinašati kulturo. Smatra jih za neodporne pred italijansko kulturo, ker nimajo svoje lastne kulturne hrbtenice. »Zagrizenost, s katero se borijo Slovani, je posledica pomanjkanja notranjega sveta«, pravi v svojem zgoščnem, površnem, brezjavnem dnevniškem slogu. »Če sprejmemo eno samo obliko italijanske kulture, so prevrnjeni, ker

nimajo v oblasti narodne hrbtenice. Zagrizenost, s katero se borijo naši Italijani, pa zavisi od zelo površnega vrednotenja življenja, iz zaskrbljenosti nad konkurenco«. Pri tem seveda misli na narodno konkurenco.

Dalje spet pravi o Slovencih: »Sile, ki so še divje. Mi smo mislili, da jih moramo posnemati v metodah narodnostnega boja. Videč to silo, smo jo hoteli imeti tudi mi. Seveda pa je nismo imeeli. Nasprotni barbaru, oboroženemu z gorjačo, omikan človek vendar ne bo skušal postati divjaški, ampak potegne revolver...«

Nastopa proti nestrpnosti, n. pr. v šolskem vprašanju, a hkrati naivno pravi Italijanom, naj bodo zadovoljni, da se širi socializem med njimi in ne med Slovenci, ker »da to pomeni, da smo na višji ravni«. Vendar do Slovencev in Slovanov ne čuti sovraštva. Nekje pravi, morda nekoliko ironično, da čuti do njih naklonjenost. Morebiti čuti v sebi privlačnost sorodne krvi. Vsepolno Zlataperjev je okrog Tolmina in od tam so verjetno prispeli v Trst tudi njegovi predniki.

Vleče ga na Hrvaško. Hoče se naučiti hrvaški. Ko je na počitnicah na Krasu, si zapisuje slovenske besede. Rad bi šel za dopisnika »Stampe« na Balkan, kjer si obeta, da se bo lahko izživel. Mika ga napol divje, primirno življenje, ki ga pričakuje tam najti. S komaj prikritim občudovanjem piše o nekem svojem stricu, ki se je poročil proti volji staršev, se v treh mesecih naučil hrvaški in odšel z ženo v hrvaške gozdove. Po vrnitvi z Balkana se hoče potegovati za stoličo jugoslovanske književnosti v Rimu, če bo med tem ustanovljena. Prepričan je tudi, da je na Balkanu osrednja točka italijanskega političnega življenja oziroma zunanje-političnega udejstvovanja. V načrtu ima članek o Mazziniju in Slovenih. Občuduje srbske ljudske pesmi in hoče pisati o njih v reviji, ki jo snuje s svojim prijateljem. Skuša se izkopati iz nacionalistične miselnosti, ki prevladuje v njem kljub njegovemu socializmu, in se priklopi do spoznanja, da se vsi narodi stapljajo v Boga v eno, Bere Herderja in je tako navdušen nad njim, da ga uvrsti med velike ljudi, o katerih bi hotel napisati uvodno razpravo za svojo revijo. Vendar čutimo, da za vsem tem le ni resničnega razumevanja za Slovence in njihov položaj. Vedno vidi v njih samo narodne nasprotnike, ki jih sicer ne sovraži, a jih ne skuša razumeti. Njihove probleme si razlaga in tolmači po svoje. Njegova naklonjenost do njih ostane čisto abstraktna, daljna, nagonska, brez volje, da bi se jim približal, se seznanil z njimi in si poiskal med njimi prijateljev.

Ljubil je kraško pokrajino, a njeni ljudje so mu ostali tuji.

T. M.

VZGOJNI KOTIČEK

Naša mladina na počitnicah

Sola je končala. Juh, to je veselja in smeha! Ven v prosto prirodo po osmih mesecih sedenja med šolskimi klopki. Eni se vesele na kolonije, drugi na obisk pri sorodnikih, tretji pripravljajo načrte, kako bodo doma čim prijetneje preživeli ta lepi čas. Da, vprašanje je res, kako preživeti počitnice, da bodo prijetne in koristne.

Marsikatera skrbna mamica se je ob koncu šolskega leta mnogo bolj oddahnila kot njen ljubljeneček; saj je revica več pretrpela s šolo kot on. »Ubožec, koliko se je namučil, ga v srcu pomiluje. Zato ga zjutraj pusti, da poležava do devetih, desetih, še zajtrk mu prinese na posteljo. Ona sama pa hiti in vse pripravi, da ga potem lahko pelje na kopanje. Po obedu mora otrok spet počivati, pozneje pa gre z mamico po mestu, zavijeta v bar, v slaščičarno ali v kino. Skrbna mamica je prepričana, da se bo tako njen miljenček najbolje okreplil in pripravil na »napore« novega šolskega leta, a se pri tem zelo moti.

Zakaj? Ker tak dijak ni sposoben za življenje: ob vsaki sapici se prehladi, v družbi vrstnikov se ne znajde, v šoli le ob podpori inštruktorjev leze dalje. Je popolnoma nesamostojen in pomehkužen. Nič čuda, da starši takih dijakov obupujejo, ko vidijo, da ni nič z njimi.

Vendar so hvala Bogu taki primeri le redke izjeme med slovenskimi materami. Naši starši hočejo imeti otroka, ki bo krepak po telesu in značaju, odporen in delaven, požrtvovalen in samostojen, skratka otroka, ki se razvija v človeka, ki bo kos življenju.

Počitnice so za našo mladino čas samovzgoje; mladina naj pride v dotik z dejanskim življenjem!

Naš dijak in dijakinja bosta o počitnicah z veseljem zjutraj prva na nogah in pripravila zajtrk ter ostalo namesto matere, ki se je vse leto zanj trudila. Tudi pri domačih delih bosta pomagala: v hiši, na vrtu, na polju ali očetu v delavnici. Starši naj jim pri tem dobrohotno svetujejo, sicer pa naj jim puste čimveč samostojnosti. To zahteva seveda mnogo potrpljenja in uvidenosti, a ta sta nujna za uspeh. Otroku, ki mora sam razmišljati o pomenu in tehniki dela, ne bo več delo le nujno zlo, katerega opravlja pod neprestanim pritiskom odraslih. S pridom bo ob njem uporabil pridobljeno znanje zlasti s strokovne šole; dalo mu bo tudi novih vzpodbud za nadaljnji študij. Tako se bo naš dijak naučil ceniti zlasti drobno delo doma in ga vzljubiti.

Uvidevni starši naj vedo, da je za pravilno vzgojo potrebno delo in razvedrilo. Zato bodo pustili otroku, če je le mogoče, proste popoldneve, da jih preživi v družbi vrstnikov. Mladina potrebuje lastne družbe. Kajti otroci, ki so stalno le v družbi odraslih, zlasti edinci, ne poznajo pravega mladostnega življenja. Neredko postanejo odlojudni tudi po čustvovanju. Zato so kolonije zelo pozitiven činitelj vzgoje. Tu se ne menja otroku samo krajevno, temveč tudi družbeno okolje, v njem se razvija socialni čut solidarnosti.

Zato naj dijaki tudi doma preživijo prosti čas v družbi, bodisi vrstnikov ali z mlajšimi otroki. Večina naše mladine se poleti hodi kopat. To je popolnoma pravilno; na žalost se na vasi paši starši še mnogokrat premalo zavedajo velikanskega pomena kopanja za zdravje. Pri tem pa nastane vprašanje, kdo bo peljal otroke, predvsem mlajše na kopanje. Matere so zaposlene ali drugače zadržane, da ne morejo spremljati otroka na kopanje.

(Nadaljevanje na 10. strani)

GOSPODARSTVO

VRTNAR V JULIJU

Glavno vrtnarjevo opravilo v juliju je pletev in zalivanje, to pa predvsem zaradi tega, da odstranimo plevel, ki rastočim rastlinam krade hrano in vlago in ki ustvarja goščavje okoli rastlin: v takih razmerah se razvijejo različne glivične bolezni, posebno pa listna rja — peronospora, ki ne škoduje samo trtām, temveč tudi paradižnikom, krompirju, jajčevcu-melancanam, papriki, bučicam in kumaricam, fižolu in še celi vrsti drugih rastlin. Vse morajo rasti na svobodnem, krožnem zraku. Vse moramo proti peronospori škropiti z raztopino modre galice in apna ali pa z asporjem. S pletjem rastlinam tudi rahljamo zemljo in tako omogočimo zraku prost dostop do korenin, da svobodne dihaajo in da voda pri zalivanju laže pronikne do korenin. Poleg tega onemogoči rahljanje zemlje okoli površnine preveliko izhlapevanje vode.

Glede zalivanja ponavljamo, kar smo že povedali v prejšnjih številkah: če zalivaš s cevjo, naj ima ta razpršilnik, da vodo razdeljuje v tankih curkih, če mogoče v obliki meglice, ker tako razdeljena voda res pronikne v zemljo, medtem ko močni curki korenine odkrivajo in zemljo zabijajo. Saj veš, kako koristi droban blagodejni dež in kako čisto škoduje močan naliv. Glede vode pa pomni: najboljša je deževnica, če pa te ni in je na razpolago samo voda iz vodovoda ali vodnjaka, je najbolje, da jo pustiš poležati, da se nekoliko zmede. Če le moreš, naj taka voda počiva vsaj 24 ur.

V tem mesecu pa imamo dela tudi s presajanjem in še s sejanjem.

Presajamo: zeleno ali šelin, zadnje paradižnike, solato, endivijo, cvetačo-karfijolo, brokole, ohrovt-vrzote, kapus ali zelje itd.

Julija sejemo: za cvetačo je nekoliko pozno, pač pa lahko sejemo brokole od prav zgodnjih do poznih ali majskih, vse vrste endivije, to je gladko zgodnjo ali rumeno, srednjepozno, gladko ali kodrasto zeleno: od slednje je najbolj priporočljiva sorta Pancalieri. Proti koncu meseca bomo sejali motilec, z jesensko špinačo je boljše počakati. Pač pa lahko sejemo sedaj cikoriijo (Catalogna), solato, radič, tudi rdečega, sadimo fižol in grah.

IZTREBLJENJE JETIČNIH ŽIVALI

Visoki komisar za higieno in javno zdravstvo je izdal odlok za pobijanje jetike pri goveji živini. Prefekti (v Trstu Generalni komisar) bodo izdali podrobna navodila.

Goveje živali bodo cepili s tuberkulinom, katerega bo dal brezplačno na razpolago komisariat za zdravstvo. Zdrave živali bodo dobile na desno uho posebno kovinasto znamko, znak, da so bile zdravniško pregledane in da niso bolne na jetiki. Ostala goveda bo potrebno polagoma izločiti.

ČE DAJE KRAVA VEČ KOT 8 LITROV MLEKA DNEVNO,

ji ne zadostuje navadna krma, to je seno ali detelja; treba ji je dodati poseben obrok močnih krmil, pa naj si bo otrobe ali oljnate tropine in moke ali kaj drugega. Najbolje je, da niso močna krmila enolična, n. pr. vedno le otrobi. Mnogo bolj je priporočljivo,

če primešamo otrobom malo koruze, ovsa, ječmena, oljnatih tropin ter vso to mešanico osolimo z 20 dkg živinske soli na vsakih 10 kg. Krmimo jo suho ali pa komaj ovlaženo z vodo.

IZREDNA SORTA PŠENICE »ANTONIO LORO«

Antonio Loro je 50-letni kmetovalec-najemnik s številno družino v Ca' Morosini ob reki Adige (Padova). Danes govori o njem široka javnost, to pa zaradi neke sorte pšenice, ki je po njem dobila ime.

Loro je bil junija 1951 na obisku pri sorodnikih v bližini Bologne. Kot pravi prijatelj kmetijstva in zemlje se je zanimal za njih njive. Na neki pšenični njivi je opazil izreden klas, ki je daleč prekašal vse druge po višini in debelosti. Utrgal ga je in vtaknil v žep. Ko se je vrnil domov, je naštel 120 zrn, dvakrat tako debelih, kot so navadna. Sklenil je napraviti poskus. Jeseni je vsejal zrna na enem kvadratnem metru površine. Z zanimanjem je sledil rasti in z zadovoljstvom ugotovil, da so bili pridelani klasi enaki prvotnemu.

Pridelal je 1 kg zrnja, katero je v jeseni 1952 vsejal na 200 kv. metrov njive. L. 1953 je s pridelkom posejal poldrugi hektar in lansko leto pridelal 70 q zrnja. Seme je dobro prečistil in posejal lansko jesen 20 hektarov njiv. Del semena je dal bratu, drugi del pa svaku. Na vseh treh posejanih površinah je sledil rasti. Zetev je pokazala, da je nova sorta pšenice ohranila svoje izredne lastnosti na vseh treh krajih, četudi kaže zemlja velike razlike v rodovitnosti.

Umljivo je, da ni bilo več mogoče čuvati tajnosti. Na mesto samo so prišli agronomi, kmetovalci, nameščenci Kmetijskih nadzorstev in mnogi drugi. Danes proučujejo novo sorto znanstveniki in žitni izvedenci. Uradno so ugotovili, da znaša letošnji pridelek 59,40 q na ha ali približno dvakrat toliko, kot so dale druge sorte v istih razmerah. Za seme je velikansko zanimanje — letos ga je na razpolago že nad 1500 q — in gospodarstveniki upajo, da bo nova sorta z lahkoto podvojila pšenični pridelek v državi. Italija ne bi bila več prisiljena uvažati krušnega žita, temveč bi ga lahko celo izvažala. — Eno zrno je dalo 15 stebel z istim številom klasov po 120 zrn.

Stvar pa ne zanima samo kmetovalcev in kmetijskih gospodarstvenikov, temveč tudi znanstvenike in rastlinoslovce, ki si stavijo vprašanje, kako je ta sorta sploh mogla nastati, kako se je mogel razviti na navadni pšenični njivi tako izreden klas. Pravijo, da je na tisto njivo udarila strela in večina znanstvenikov je mnenja, da je strela prešinila rastlino in izzvala tako imenovano »mutacijo«: razvile so se lastnosti, ki so prej spale!

GNOJENJE RASTLIN PO LISTIH

Dolgo so mislili, da sprejema rastlina vse svoje rudninske snovi s pomočjo korenin. Sorazmerno dolgo je trajalo, dokler smo spoznali, da se rastlina hrani tudi s pomočjo listov: primerno mešanico rudninskih snovi raztopimo v vodi in z njo poskropimo rastlino. Rudninske snovi bodo prešle v steblo in ostale rastlinske dele.

Industrija je danes že začela pripravljati take mešanice umetnih gnojil. Na ta način lahko »hranimo« sadno drevje, predvsem breskve, hruške in jabolane, krompir, peso, paradižnike in različne cvetlice.

Res, hitro napredujemo!

Sportni pregled

NOGOMET

Jugoslavija - Svica: 0-0

Moštvi sta nastopili v naslednjih postavah:

Jugoslavija: Beara, Belin, Zeković, Boškov, Horvat, Krstić, Mitić, Milutinović, Vukas, Vidošević in Zebeć.

Svica: Pernumian, Dutout, Mathis, Kuntz, Meyer, Muercher, Chiesa, Ballaman, Hugy, Vonlanthen in Riva.

Sodil je Madžar Zsolt.

Kar je Jugoslovonom uspelo v Torinu proti italijanski enajstorici, jim ni v Beogradu proti Švicarjem. In pri tem Jugoslovani niso igrali kaj slabše. Igra »plavih« je bila brez dvoma dobra, čeprav nekoliko pomanjkljiva v končnih streljih, ki so, kako: se zdi, kronična bolezen naših napadalcev. Le Švicarji so igrali vse drugače od »azzurrov«. Napeli so vse sile in »hoteli« pozitivni rezultat. Švicarska šestorica je imela devet desetih tekme na svojih ramenih, a ni popustila. Deloma so ji pa pri njenem delu pomagali tudi domači napadalci, sicer lepo, a ne plodovito igro.

V 31. minuti prvega polčasa je Milutinović zabil gol, ki ga je pa sodnik zaradi nekorektnosti razveljavil. Sedem minut pred koncem pa je Vukas na neverjeten način zgrešil cilj s strelom iz razdalje treh metrov. Po tekmi so se švicarski igralci navdušeno objemali, medtem ko jim je občinstvo nudilo priznanje s ploskanjem.

Po tej tekmi je lestvica mednarodnega pokala sledeča:

1. Jugoslavija s tremi točkami in dvema odigranimi tekmama, 2. Avstrija 3 t. 3 o. t., Češka in Madžarska 2 t. 1 o. t., 5. Svica 1 t. 2 o. t., 6. Italija 0 t. 1 o. t.

Italija B - Turčija: 1-1

Moštvi sta nastopili v sledečih postavah:

Italija: Lovati, Farina, Cervato, Bearzot, Carda-

relli, Magli, Conti, Ronzon, Bettini, Bacci, Pesaola. Turčija: Turgay (Bulent), Naci, Salm (Nedim), Mehmet Ali, Ozcan, Ayan, Suat, Nazmi, Ercan, Lefter, Kadri.

Sodil je Švicar Merlotti.

Tisti del občinstva, ki je šel na kopanje v Baroklje ali na kozareček dobrega kraškega terana na Repentabor, jo je temeljito »pogrunta!« Prav nič lepega ni zamudil! Prvi polčas je potekal mimo. Italija je v 17. minuti prešla z Bettinijem v vodstvo in zamudila nekaj dobrih prilik, da bi naskok povečala in si tako zagotovila uspeh. V 19. minuti je sodnik po posvetovanju s stranskim sodnikom (Turkom) uničil Bettinijev drugi gol.

Med odmorom se je zdelo, da je izid tekme že zapečaten. Takoj po prvih minutah igre pa se je videlo, da ne pojde tako gladko. Italijani so bili utrujeni in začela se je čutiti turška atletska nadmoč. Ko je pa po polurni igri sodnik uničil že zopet po posvetovanju s turškim stranskim sodnikom še drugi italijanski gol (Pesaola) in se je »azzurrov« lotila živčnost, se je zdelo, da bo Turkom uspelo dobiti tekmo. In res je leva zveza Lefter poslala s strelom iz trideset metrov mimo začudenega Lovatija žogo v vrata. Dobro, da je manjkalo le še nekaj minut do konca, sicer bi se bilo italijansko razočaranje najbrže še povečalo.

Nogometna tekma za evropski pokal Vojvodina-Roma v Novem Sadu se je končala z zasluženim zmago jugoslovanske enajstorice (4-1).

Italijanski letošnji prvak Milan je v sredo nepričakovano premagal madžarski klub Honved, v katerem igrajo mnogi državni reprezentanti, med njimi slavna srednja napadalec Kocsis in Puskas. Izid 3-2 za Milan.

TENIS

V Wimbledonu so se plasirali v semifinale Patty, Trabert, Nielsen in Rosewall: dva Amerikanca, en Danec in en Avstralec. Patty je premagal Hoa-da 6:4, 6:4, 6:4. Trabert lanskoletnega zmagovalca Drobnyja 8:6, 6:1, 6:4. Nielsen Italijana Pietrangeli-ja 1:6, 6:3, 5:7, 6:2, 7:5, ter Rosewall Sveda David-sona 6:4, 6:1, 6:2. V naslednjem kolu se srečajo Trabert - Patty in Rosewall - Nielsen. C. B.

ZA NAŠE NAJMLAJŠE

št. 19

Tarzan, kralj džungle

Copyright, 1929, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

Tarzan je preprečil, da niso zažgali oropane vasi. Svoje vojske je razpostavil ob poti. Vsak hip je kopje ali zastrupljena puščica podrla koga izmed hudobnežev. Ta boj je sovražnike popolnoma zbežal, a ukradene slonovine le niso hoteli zapustiti.

Copyright, 1929, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

Vnela se je peklenska borba s puškami in noži. Kmalu so bili Arabci pobiti. Tedaj se je Tarzan pokazal ljudožerom, katere je navdal strah in občudovanje ob pogledu na Tarzanovo mogočno postavo. Ukazal je, naj se vrnejo z naropano slonovino v vas.

28

MAXON

Sovražniki so tri dni nadaljevali svoj smrtni pohod. Četrto jutro so Arabci ustrelili dva sužnja, da bi ustražovali ostale, ki so se branili nositi pogubne tovore. Ko se je to zgodilo, je skrivnostno zazvel iz džungle močan in jasen glas.

29

Cez tri dni so dospeli v vas. Vazirci, ki so ušli nedavnemu klanju, so jih že od daleč zagledali. Ves Tarzanov vpliv je komaj ubranil, da niso ljudožere raztrgali na kose. Tisto noč je vas proslavila zmagaz z velikim zborom.

Razbojnikji so kakor okameneli obstali na mestu. Tarzan je zaklical ljudožerom, naj pobijejo svoje gospodarje. Tedaj so se Arabci strnili in Šejk je s puško v roki ukazal črnem, naj krenejo dalje. Ti pa so odvrgli tovore in srdito napadli Arabce.

MAXON

Treba je bilo izbrati novega glavarja. Buzuli je stopil k posvetovalnemu ognju in izpregovoril: »Stari Vazir je mrtev in ni zapustil sina. Samo beli mož, ki je prinesel zmago, je zmožen, da postane naš vodnik.« Z dvignjeno sulico je zaplesal okoli Tarzana.

Skrivnost

DRJA FU-MANČUJA

ROMAN - Spisal: Sax Rohner - Prevedel: A. P.

Skokoma se je Smith pognal mimo njega. Nekaj je zablisnilo proti njemu, ko je luč ugasnila. Videl sem še, da se je pripognil, in slišal, da je nož zažvenketal na tla.

Uspelo mi je dovolj naglo premakniti se, da sem videl zgoraj, ko sem ustrelil proti stopnicam, rumeno lice dr. Fu-Mančuja, njegove sijoče, strašne, zelene oči, ki so hotele predreti temo. Videl sem, kako je neka postava drvela navzgor, preskakovaje po tri stopnice hkrati. Bil je malo oblečen rjav mož. Opočkel se je in padel, po čemer sem spoznal, da je bil zadet, ali spet je vstal in hitel dalje, Smith pa za njim.

»Mr. Henderson,« sem zavpil, »prižgite spet svetilko in pobrigajte se za lorda Southeryja. Tu na tleh je moja steklenica. Zanesem se na vas.«

Smithov revolver je spet spregovoril, ko sem hitel po stopnicah navzgor. Zapazil sem, kako se je njegova postava odražala v mesečini, se opotekla in padla. Ko je padel, se je razlegel že tretji strel iz njegovega revolverja.

V trenutku sem mu bil ob strani. V črnem hodniku, ki ga je tvorilo drevje, so udarjali oddaljujoči se koraki.

»Ali si ranjen, Smith?« sem vprašal v skrbeh.

Vstal je.

»Dakoita ima s seboj,« je odgovoril in mi pokazal dolg ukrivljen nož, ki ga je imel v roki in ki je bil za palec dolžine okrvavljen. »Bil mi je zelo blizu, Petrie.« — Tedaj sem slišal brnenje motorja.

»Zgubili smo ga,« je dejal Smith.

»Toda rešili smo lorda Southeryja,« sem dejal. »Fu-Manču nam bo prisodil tolikšno sposobnost, kot je njegova.«

»Oditi moramo v avtomobil,« je zamomljal Smith, »in poskusiti, da ga prehitimo. Uf, moja leva roka je nerabna.«

»Bila bi le zguba časa, če bi jih hoteli prehiteti,« sem oporekal, »saj nimamo niti pojma, kam se odpeljejo.«

»Imam zelo dobro misel,« se je obregnil Smith. »Stradwick Hall je manj ko deset milj oddaljen od morja. Le ena uporabna pot je, po kateri je mogoče nezvestnega moža skrivaj prepeljati od tod v London.«

»Ali misliš, da ga je nameraval spraviti od tod v London?«

»Prej ko bi ga vkrcal za Kitajsko, vsaj mislim tako. Njegovo plovilo je najbrž na Temzi.«

»Kak čoln?«

»Najbrž leži ob obrežju kaka pripravljena jahta. Morda ga je Fu-Manču nameraval poslati naravnost na Kitajsko.«

RADIO TRST A

Nedelja, 3. julija ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski motivi; 10.00 Prenos maše iz tržaške stolnice; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše: Pastirček; 13.30 Glasba po željah; 15.00 Mladina pred mikrofonom: Nastop učencev škedenjske osnovne šole; 16.30 Koncert pianista Gabrijela Devetaka; 19.30 Poje zagrebški kvintet Lisinsky; 20.30 Gounod: Faust, opera v 4. dejanjih.

Ponedeljek, 4. julija ob: 12.55 Poje ženski duet; 14.00 Lahke melodije igra Franco Russo; 18.00 Rahmaninov: Koncert za klavir št. 3; 19.15 Mamica pripoveduje; 21.00 Predavanje: Tudi celine potujejo; 21.32 Liszt: Sonata v H-molu.

Torek, 5. julija ob: 13.30 Glasba po željah; 18.00 Cajkovski: Violinski koncert v D-duru; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Radijski oder: Nušič: Navaden človek; 22.30 Priljubljene melodije.

Sreda, 6. julija ob: 22.55 Jugoslovanski motivi; 13.30 Igra duo Harris-Primani; 19.15 Zdravniški vedež; 20.30 Poje ženski tercet Metuljček; 21.00 Predavanje: Intelektualci in namišljeni ideal; 22.00 Književnost: o pesniku Limbarskem.

Četrtek, 7. julija ob: 12.00 Potovanje po Italiji: Parma; 12.55 Domača pesem; 18.17 Wolfovi in Brahmovi samospevi; 19.15 Radijska univerza: Carnelutti: Proces; 20.30 Slovenski oktet; 21.00 Dramatizirana zgodba: Doyle: Društvo rdečelascev; 22.00 Glasbeno predavanje.

Petek, 8. julija ob: 13.30 Glasba po željah; 18.00 Lalo: Španska simfonija; 18.30 Z začarane police: Živali so mu pomagale; 19.15 Poletni športi - Plavanje in skoki v vodo; 20.30 Slovenski motivi; 21.00 Tržaški kulturni razgledi; 22.00 Iz svetovne književnosti.

Sobota, 9. julija ob: 12.00 Sadje in zdravje: Robidnice in jagode; 14.00 Schumann: Otrčke slike; 15.30 Pogovor z ženo; 16.00 Igra Pachiorijevega salonskega orkestra; 18.00 Ravel: Dafnis in Kloa; 19.15 Radijska univerza: O termah starega Rima; 21.00 Poje moški zbor Slovenske filharmonije; 22.15 Schubert: Simfonija št. 8 »Nedokončana«.

TEDENSKI KOLEDARČEK

3. julija, nedelja: 4. pobink., Helicdor, Nada
4. julija, ponedeljek: Berta, Belizar
5. julija, torek: Ciril in Metod, Bogomila
6. julija, sreda: Izalja, Domogoj
7. julija, četrtek: Vilibald, Negoda
8. julija, petek: Evgenij, Miloška
9. julija, sobota: Nikolaj, Hvalimir

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
Ulica Sv. Franciška 20 — Telefon 29-477

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 28. junija si dal oz. dobil za:

ameriški dolar	625—628	lir
avstrijski šiling	23,75—24,25	lir
100 dinarjev	85—89	lir
100 francoskih frankov	166—169	lir
nemško marko	146—148,50	lir
pesos	17—19	lir
švicarski frank	145—146,50	lir
zlat	712—714	lir
napoleon	4050—4150	lir

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 122: Do kakšnih izkušenj so prišli kmetovalci, ki svoje trte škropijo z asporjem in ne več z modro galico?

Odgovor: Malo naših kmetov je popolnoma zamenjalo modro galico z asporjem; velika večina se še drži modre galice. Pač pa so v Furlaniji skoraj vsi večji posestniki modro galico popolnoma opustili in škropijo samo z asporjem. Z novim sredstvom so zelo zadovoljni in pravijo, da so trte mnogo bolj zdrave in da tudi bujneje rastejo, poleg tega pa dosežejo vinogradniki še znatno zmanjšanje stroškov za škropilo.

Vprašanje št. 123: Kateri jeziki so na svetu najbolj razširjeni?

Odgovor: Kot redni občevalni jezik služi kitajščina največjemu številu ljudi — nad 450 milijonom. Drugo mesto zavzema jezik »hindu« v Indiji, katerega govori okoli 350 milijonov ljudi. Na tretjem mestu je angleščina, katero redno govorijo v Angliji, na Irskem, v ZDA, v Kanadi, v Avstraliji in na Novi Zelandiji. Angleškemu jeziku sledi ruščina, tej španščina, nemščina, japonsčina, potem francoski jezik, temu pa italijanski in drugi. Kar se pa tiče važnosti jezikov, daleč prekaša vse angleščina, katere se ne poslužujejo samo v zgoraj navedenih državah, temveč tudi v mednarodni trgovini. Angleščina je danes glavni jezik, katerega se poslužuje diplomacija. Zastopniki azijskih ter afriških narodov na konferenci v Bandungu so razpravljali v angleščini. Angleščina je tudi vodilni jezik v Indiji, kjer izhajajo glavni listi in revije v tem jeziku. Podobno je tudi v mnogih predelih Afrike.

Naša mladina na počitnicah

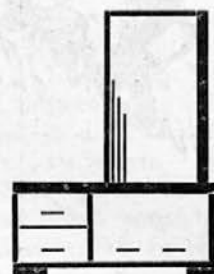
(Nadaljevanje z 7. strani)

Ali se da tu kaj storiti? Z dobro voljo se da tudi tu marsikaj doseči. Višješolci ali višješolke zberejo lahko mlajše otroke ter jih s privoljenjem staršev peljejo na kopanje, na sprehode ali na kak izlet. Pri tem jih nauče plavanja, raznih športnih in zabavnih iger, jih kratkočasijo s pripovedovanjem ali čitanjem lepih knjig, z njimi pojejo naše lepe pesmi in podobno. Koliko dobrega in koristnega napravijo s tem! Razbremenijo starše pri nadzorstvu

otrok, pri otrocih samih pa vrše važno vzgojno in s tem narodno delo. Največ koristijo pa sebi ker se ob reševanju raznih vzgojnih vprašanj sami grade in izoblikujejo. Kako se pri tem mladini utrjuje čut odgovornosti in požrtvovalnosti!

Starejši naj puste mladini pri tem vso samostojnost, da nemočno razvije plemenite nagibe človekoljubja in samodisciplino, kar je najvažnejše pri vzgoji.

Tako bo rasla zdrava na telesu in duhu, ter krojila sebi in narodu srečno bodočnost.

TOVARNA

Princič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t. d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

VELIKA UPRIZORITEV NA PROSTEM
NA STADIONU I. MAJ, VRDELSKA C. št. 7
CARLO GOLDONI:

PRIMORSKE ZDRAHE

Poslovenil: dr. MIRKO RUPEL

Krstina predstava je zaradi tehničnih ovir preložena na soboto 2. julija. Ponovitev pa v nedeljo 3. julija, v torek 5. julija, v sredo 6. julija, v četrtek 7. julija, v soboto 9. julija in v nedeljo 10. julija.

PRICITEK ob 21. uri — KONEC ob 23.30

Prodaja vstopnic vsak dan od 11. do 13. in od 17. do 19. ure v ulici Roma 15/II ter eno uro pred pričetkom vsake predstave pri blagajni na stadionu.

Lord Southery, ki je bil kaj čudna podoba v mojem popotnem plašču, je oprt na odvetnika, ki je bil skoraj tako blede ko on sam, stopil iz grobnice na plano.

»Smith, to je tvoja zmaga,« sem rekel.

Brnenje Fu-Mančevega avtomobila je bilo že čisto rahlo in se je slednjič izgubilo v nočno tišino.

»Le polovična zmaga,« je odvrnil. »Vendar imamo še vedno eno sredstvo — napad na hišo. Kdaj prispe vest od Karamanehe?«

Southery je govoril s šibkim glasom. »Gospodje,« je dejal, »zdi se mi, da sem vstal od mrtvih.«

Bil je najbolj čuden trenutek noči, ko smo začuli še pravkar zakopanega človeka, ki je govoril ob vratih svoje grobnice.

»Da,« je odgovoril Smith počasi, »in prihranjena vam je bila usoda, ki jo je doživelo Bog ve koliko mož razuma. Rumena družba zdaj pogreša nekega Southeryja, ali zato imam skorajda vzrok misliti, da je bil Fu-Manču pred tremi leti v Nemčiji; tako si skoraj upam trditi, ne da bi obiskal grob vašega velikega nemškega tekmeča, ki je tedaj nenadoma umrl, da imajo zato nekega von Homberja. In združenje ljudi bodoče Kitajske ve, kako spravi ljudi k delu.

Aziz

Od rešitve lorda Southeryja me moja povest brez usmiljenja nese k drugim rečem. Strašna tragedija (ali vrsta tragedij), ki je

spremljala naskok na tisto hišo, bo v mojem spominu vedno zbudila brezprimerno grozo. Naj vam pripovedujem, kaj se je zgodilo.

S pomočjo Karamanehe smo našli tisto Fu-Mančuevo bivališče, kjer sem že bil svoj čas s Karamaneho in ki je bilo od zunaj tako pusto, rumenkasto, a znotraj kraj najčudovitejšega bogastva. Ob času, ki ga je določila naša lepa zaveznica, so nadzornik Weymouth in tropa detektivov popolnoma obkolili hišo; velik policijski motorni čoln je čakal v pristanišču. Bila je nenavadno temna noč, da si je boljše za našnamen ne bi mogli želeli.

»Ali boste izpolnili obljubo, ki ste mi jo dali?« je rekla Karamaneh in me pogledala v lice.

Bila je ogrnjena z velikim ohlapnim plaščem in iz sence njene oglavnice so se ji svetile čudovite oči, podobne zvezdam.

»Kaj želite, da storimo za vas?« je vprašal Nayland Smith.

»Vi in dr. Petrie,« je hitro nadaljevala, »morata iti prva noter in prinesiti ven Aziza. Dokler on ni na varnem — dokler on ni zunaj — ne smete napraviti nikakega napada na...«

»Na Fu-Mančuja?« ji je posegel v hesedo Weymouth, ko se je Karamaneh kakor navadno obotavljala izgovoriti strašno ime. »Toda, kako moremo biti prepričani, da ni znotraj za nas nastavljena past?« Ta mož iz Scotland Yarda ni imel zaupanja v poštenost tega dekleta, za katerega je vedel, da je bila Kitajčeva sužnja.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)